

Надруковано: Слободяник, Ю. Б. Роль державного аудиту в забезпеченні реалізації національної стратегії подолання бідності [Текст] / Ю. Б. Слободяник // *Problems of design and development of human communities self-organization forms materials digest of the 4th International Scientific Conference, Kiev, London, April 21 – April 28, 2011. Political, economic, juridical sciences / All-Ukrainian Academic Union of specialists for professional assessment of scientific research and pedagogical activity; Organizing Committee: B. Zhitnigor (chairman), S. Godvint, L. Kypreychik, A. Tim, G. Georgio, T. Morgan, S. Serdechnyy, L. Straker – Odessa: InPress, 2011. – p. 115-116.*

УДК 336.13

РОЛЬ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ ПОДОЛАННЯ БІДНОСТІ

Слободяник Юлія Борисівна, к.е.н., доцент

ДВНЗ «Українська академія банківської справи Національного банку України»

У статті розглядається роль і значення державного аудиту в забезпеченні реалізації національної стратегії подолання бідності.

Ключові слова: сталий розвиток, подолання бідності, державний аудит.

The article examines the role and importance of state audit in ensuring implementation of national poverty reduction strategy.

Key words: sustainable development, poverty reduction, state audit.

Україна обрала шлях розбудови громадянського суспільства на засадах сталого розвитку. Головна мета досягнення сталого розвитку – гармонізація економічної, екологічної та соціальної підсистем з метою задоволення потреб і забезпечення високого рівня життя сучасного та майбутніх поколінь.

Однією з ключових цілей, що згадуються у Декларації тисячоліття ООН, до якої Україна приєдналася у 2000 році, а також у Декларації сталого розвитку, є подолання бідності [1]. Зазначені документи передбачають розробку на національному рівні програм сталого розвитку, а також національних стратегій зниження гостроти бідності з метою

сприяння розширенню можливостей бідних людей. Такі програми мають відображати першочергові потреби цих людей і забезпечувати їм більш широкий доступ до виробничих ресурсів, до державних служб і установ, зокрема до землі, водних ресурсів, можливостей працевлаштування, кредитів, освіти і охорони здоров'я.

Україна виконала узяті на себе зобов'язання в цьому напрямку і розробила Стратегію подолання бідності, що була прийнята у 2001 році [2, 3]. Аналіз поточної на той час соціально-економічної ситуації в країні дозволив виявити основні причини виникнення та поширення бідності, серед яких були зазначені наступні: погіршення структури та якості споживання населення внаслідок підвищення цін у попередні роки; низький рівень реальної заробітної плати, що не забезпечує обсягів споживання матеріальних благ, достатніх для відновлення фізичної та інтелектуальної здатності до праці; зменшення рівня зайнятості населення; зростання рівня безробіття; низький рівень оплати праці та пенсійного забезпечення; заборгованість із заробітної плати і соціальних виплат; відсутність розвинутої системи страхування життєвих ризиків та адресної соціальної допомоги.

Стратегічні напрями подолання бідності включали: підвищення зайнятості населення та розвиток ринку праці, збільшення доходів від трудової діяльності, соціальне страхування як спосіб захисту особи від втрат доходу, запровадження консолідованої системи адресної соціальної допомоги та соціальних послуг, соціальну підтримку осіб з обмеженими фізичними можливостями, соціальну підтримку сімей з дітьми та дітей, позбавлених батьківського піклування, поліпшення житлових умов соціально вразливих верств населення. У якості кількісних критеріїв ефективності реалізації Стратегії було визначено зниження за період з 2000 по 2010 рік рівня бідності з 26,7 % до 21,5 %, рівня крайньої бідності (бідності, яка порівняно зі стандартами цивілізації асоціюється з межею виживання) з 14,7 % до 3 %, глибини бідності (відхилення величини доходів або витрат бідних від визначеної межі бідності) з 22,9 % до 18 % [2]. Для виконання зазначених завдань урядом було розроблено Комплексну програму забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності [3].

Після завершення запланованих етапів реалізації зазначеної програми Рахункова палата України здійснила аналіз стану її виконання. На думку фахівців, результати свідчать про недосягнення стратегічних напрямів і невиконання завдань програми [4]. Запланованих показників зниження рівня бідності за період з 2000 по 2010 рік жодного разу не було досягнуто. У 2009 році рівень бідності склав 26,4 %, рівень крайньої бідності – 13 %. Крім цього, очікуване збільшення заробітної плати в структурі доходів населення не відбулося, а за даними Державного комітету статистики навіть спостерігається тенденція до зменшення – з 42,7 % у 2002 році до 40,9 % у 2010 році. Темпи зростання реальної заробітної плати знизилися, а у 2009 році розмір реальної заробітної плати навіть скоротився на 9,2 % у

порівнянні з 2008 роком. На погіршення розміру реальних доходів також значно впливає механізм розрахунку прожиткового мінімуму, який не переглядався з 2000 року і за цей час зріс у 1,9 разів на фоні зростання споживчих цін у 2,3 рази [5]. Серед факторів, які вплинули на динаміку показників, що характеризують рівень бідності в країні, на нашу думку, необхідно визначити два основних.

По-перше, розроблена Комплексна програма забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності не враховувала особливості чинної системи бюджетного планування, що позначилося не узгодженості наявних завдань і бюджетних ресурсів, що потрібні на їх реалізацію. На жаль, така ситуація є типовою і особливо гостро відчувається у зв'язку з виконанням середньострокових і довгострокових державних цільових програм, адже фінансування відбувається за принципом щорічного освоєння бюджету, а не за принципом виділення коштів для розв'язання конкретних задач. Зауважимо, що вирішенням цієї проблеми стане повноцінне запровадження програмно-цільового методу планування бюджету.

По-друге, вважаємо, що визначені нами проблеми реалізації Стратегії подолання бідності обумовлені відсутністю адекватного контролю її розробки і виконання. Незалежний державний контроль її виконання з оприлюдненням отриманих результатів було здійснено лише після завершення запланованого терміну дії Комплексної програми забезпечення стратегії, що не відповідає вимогам громадянського суспільства, у якому суспільний контроль реалізації пріоритетних напрямків національного економічного і соціального розвитку має бути постійним. Вважаємо, що для забезпечення належних результатів державний аудит доцільно проводити на всіх етапах виконання стратегічних програм. При цьому на кожному етапі має використовуватись відповідна форма аудиту. Наприклад, на етапі розробки і після завершення реалізації програми може проводитись аудит ефективності, при оцінці проміжних етапів виконання – аудит відповідності.

Таким чином, запровадження державного аудиту законності й ефективності використання бюджетних коштів, в тому числі, спрямованих на виконання Стратегії подолання бідності, дозволить забезпечити прозорість та ефективність їх розподілу і використання, підвищити результативність виконання стратегічних завдань, посилити відповідальність виконавців перед суспільством.

Література:

1. Йоханнесбургская декларация по устойчивому развитию. Принята на Всемирной встрече на высшем уровне по устойчивому развитию (Йоханнесбург, Южная Африка, 26

августа – 4 сентября 2002 года) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.un.org/russian/documen/declarat/decl_wssd.html.

2. Стратегія подолання бідності затв. Указом Президента України від 15 серпня 2001 року № 637/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

3. Про затвердження Комплексної програми забезпечення реалізації Стратегії подолання бідності : постанова Кабінету Міністрів України від 21 грудня 2001 р. № 1712 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

4. Програма закінчилася, бідність залишилася / Рахункова палата України. – Режим доступу : <http://www.ac-rada.gov.ua/control/main/uk/publish/article/16735678>.

5. Соціально-економічний розвиток України за 2010 рік [Електронний ресурс] / Державний комітет статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”
Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

